

Tips
och råd för
valberedare
inom SPF
Senioreerna

BLI EN BÄTTRE VALBEREDARE

Innehåll

Valberedningen är viktig	4
Hur fungerar dagens styrelse?	6
Alla har en uppgift	8
Vilka val ska förberedas?	12
Hur hittar vi nya ledamöter?	15
Nästa valberedning	18

Förord

Detta är ett kurshäfte som får kopieras för användning inom SPF Seniorerna. Det är avsett för en kursdag om minst fem timmar. Möblera med småbord med 4–5 deltagare vid varje. Det är en bra förutsättning för att alla ska bli aktiva. Häftet passar också för arbete i en studiecirkel.

Valberedningar kan arbeta på olika sätt. Er främsta uppgift är att förbereda och motivera valen på årsmötet. Det största jobbet sker mellan sammanträdena. Kolla vilka resurser som finns i kommittéer, i olika verksamheter, på månadsmöten, på resor och naturligtvis även utanför föreningen.

Valberedningen är inte underställd styrelsen. Den är vald av medlemmarna på årsmötet och rapporterar till nästa årsmöte. Det betyder att valberedningen arbetar under hela året.

Vill ni komplettera med mer litteratur är här några förslag:

Att arbeta som valberedare.

SPF Seniorerna och Studieförbundet Vuxenskolan

Ideell förening – bilda, styra & utveckla.

Rune Nilsson, SPF Seniorerna

Medlemsmodellen.

Niklas Hill och Angeli Sjöström. Trinambai Consulting

Text: Rune Nilsson

Augusti 2015

Tips!

I materialet hittar du tips i marginalen & numrerade frågeställningar mellan de olika avsnitten.

Valberedningen är viktig

Tips!

Se valberedningen som föreningens framtidsgrupp!

Valberedningen har ett av de viktigaste uppdragen man kan ha i en förening. Det är ett ansvar som kan ha avgörande betydelse för föreningens framtid. Valberedningen förbereder valen vid årsmötet. Ni ska föreslå vilka som ska väljas till de olika uppdragen. Det är medlemmarna på årsmötet som beslutar men det är mycket vanligt att årsmötet följer valberedningens förslag.

Ni är i er tur valda på årsmötet och följer verksamheten i föreningen under hela året och tar del av hur styrelse och revisorer arbetar. Valberedningen i en lokal förening ska enligt stadgarna bestå av tre eller fem personer. Ju bättre ni känner medlemmarna och föreningens verksamhet desto lättare blir det att föreslå personer till de olika posterna. En bra valberedning är väl insatt i föreningens stadgar och kommande utvecklingsplaner. Er uppgift är att rekrytera personer som ni tror får medlemmarnas förtroende att leda föreningen framåt. Ni kan också rekrytera den som inte är medlem men är beredd att bli det. Leta bland dem som nyligen blivit pensionärer. En förening behöver se över sin styrelse varje år. En kontinuerlig förnying är önskvärd. Ingen bör inneha styrelseuppdrag i mer än åtta år. När detta är normalt behöver inte sittande ledamöter känna sig ratade om de inte blir omvalda.

En av er har blivit vald till sammankallande och det är viktigt att alla är aktiva. Börja med att göra en tidsplan och bestämma vem som tar ansvar för varje del. Notera gärna när respektive del ska vara klar och vem som ansvarar för den.

Så här kan er valberedning arbeta	När	Vem
A. Planera arbetet och fördela uppdrag.		
B. Hur fungerar dagens styrelse.		
C. Fundera över föreningens behov och möjligheter.		
D. Vilka nya ledamöter behövs.		
E. Rekrytera och nominera.		
F. Föreslå och förankra.		
G. Förbered valet av ny valberedning.		

-
- 1 Ska ni tillämpa majoritetsbeslut eller vetorätt?
 - 2 Har ni varit med om att ett årsmöte valt andra ledamöter än de som valberedningen föreslagit? Blev det votering?
 - 3 Vad tycker ni om förslaget ovan om hur en valberedning kan arbeta?
-

Tips!

Bestäm tidigt hur ni ska besluta om valberedningen inte är överens. Vid majoritetsbeslut röstar man och det förslag som får flest röster vinner. Vid vetorätt räcker det med att någon i beredningen inte tycker att en person ska föreslås för att det namnet ska falla.

Hur fungerar dagens styrelse?

Ni bör skaffa er kunskap om hur den sittande styrelsen fungerar. Ni kan:

- Läs styrelseprotokollen.
- Kolla hur ledamöterna varit närvarande på styrelsens sammanträden.
- Delta någon gång i ett styrelsemöte.
- Tala med ordföranden om hur han/hon tycker att styrelsen fungerar.
- Fråga de nuvarande ledamöterna.

Några förslag på frågor:



4 Vill ni stryka någon fråga och har ni fler förslag?

Vilka kompetenser finns och vilka saknas

Sammanfatta era iakttagelser.

- Vilka intressen och kunskaper finns i styrelsen?
- Vilka saknas?
- Verkar ledamöterna ha en egen uppfattning om frågor som dyker upp?

Kompetens är mycket mer än kunskaper. Där ingår färdigheter, erfarenheter, attityder, värderingar och en vilja att utvecklas.

Styrelsen är ett lag

Vad krävs av en styrelseledamot? Den frågan kan ni få av en tilltänkt kandidat. Så här kan ni svara. Styrelsen är ett lag och det behövs personer som kompletterar varandra. Alla kan inte vara målvakter – för att ta ett exempel från fotbollsvärlden. Det är bra om det i styrelsen finns personer som:

- Kan engagera andra.
- Kan ekonomi och bokföring.
- Har tid att ägna sig åt styrelsen.
- Kan ordna lotterier, loppis och annat som ger inkomster.
- Har bra politikerkontakter.
- Har idéer till ny verksamhet.
- Har bra mediekontakter och kan skriva.
- Är bra på medlemsvärvning.
- Kan sköta föreningens hemsida.
- Kan söka bidrag och starta projekt.

5 Finns det punkter i listan som inte gäller er förening?
Stryk dem!

6 Saknar ni några punkter? Skriv ner dem.

Alla har en uppgift

Tips!

Vad innebär det att vara styrelseledamot?

Den som varit eller är styrelseledamot (i SPF Seniorerna eller annan organisation) vet att det kan vara bra eller mindre bra ibland. Diskutera och notera allt som är positivt. Det kan bli bra argument.

Styrelsen i en förening består av ordförande, vice ordförande och minst tre ledamöter. Styrelsen ska ha ett udda antal ledamöter. Ordföranden väljs på ett år. Ledamöterna väljs på två år varav hälften utses vartannat år. Styrelsen utser inom sig vice ordförande, sekreterare, kassör och vid behov ett arbetsutskott. Det är viktigt att valberedningen tänker funktioner och inte bara personer.

Ordförande och vice ordförande

Den viktigaste uppgiften är att vara lagledaren som får alla i styrelsen att dra åt samma håll. Ordföranden har många andra uppgifter också. Hon/han har ansvar både mot medlemmarna och mot samhället. I föreningen ska ordföranden ena olika viljor och få beslut som är till allas bästa. I samhället blir en förening ofta bedömd efter sina företrädare. Folk i allmänhet vet ganska lite om vad föreningen gör. De dömer föreningen efter hur ordföranden är. Dessa uppgifter kan en ordförande ha:

- Representera föreningen.
- Leda styrelse- och föreningsmöten.
- Se till att fattade beslut blir genomförda.
- Teckna, oftast tillsammans med kassören, föreningens firma.
- Svara för planeringen inför framtiden.

En bra ordförande är påläst, inlyssnande, beslutsam och tycker att uppdraget är roligt. Hon/han får andra att prestera och känna sig bekräftade.

Vice ordförande är ersättare men bör också ha egna arbetsuppgifter.

Kassör

Att vara kassör är ofta ett av de tyngsta uppdragen i en förening. Dessa uppgifter kan en kassör ha:

- Förvalta föreningens ekonomiska tillgångar.
- Svara för budget, bokföring och bokslut.
- Göra in- och utbetalningar.
- Deklarera, lämna inkomstuppgifter, betala skatter och avgifter.
- Teckna, oftast tillsammans med ordföranden, föreningens firma.

Sekreterare

Sekreteraren svarar för protokollet. Ofta har sekreteraren hand om arkivet och ansvarar för att föreningen syns utåt. Dessa uppgifter kan en sekreterare ha:

- Skriva protokoll.
- Lämna uppgifter som förbundet behöver.
- Sköta föreningens korrespondens.
- Skriva verksamhetsberättelse och verksamhetsplan.
- Skriva kallelser och föredragningslistor tillsammans med ordförande.

Ibland väljs också en vice sekreterare som är ersättare men som också bör ha egna uppgifter.

Studie- och utbildningsombud

Alla föreningar har inte ett studieombud. Det borde de ha. Med studier ökar medlemmarna sina förutsättningar att arbeta aktivt i föreningen och i samhället. Kurser i föreningsteknik gör att fler kan bli intresserade av styrelseuppdrag. Det finns ett stort utbud av kurser och cirklar. Samverka med studieförbundet så får ni råd och hjälp. De kan också hjälpa till med kulturprogram och föreläsningar för hela föreningen. Dessa uppgifter kan ett studieombud ha:

- Samla in önskemål från medlemmarna och stimulera dem att delta.
- Erbjuder kurser och studiecirklar.
- Hålla kontakt med studieförbundet.
- Göra en utbildningsplan och -budget för föreningen.
- Samverka med folkhälsoombud.

Folkhälso- och friskvårdsombud

Alla föreningar bör ha en person ansvarig för folkhälsa och friskvård. Verksamheten utgår ifrån de fyra områden som utgör det goda åldrandets hörnpelare - fysisk aktivitet, bra matvanor, social gemenskap och meningsfull sysselsättning. Även skadeförebyggande arbete är prioriterat. Dessa uppgifter kan ett folkhälso- eller friskvårdsombud ha:

- Stimulera medlemmarna att delta i hälsofrämjande aktiviteter.
- Samordna verksamheten och samla in idéer och önskemål från medlemmar.
- Bilda en grupp för att arbeta fram aktiviteter.
- Samarbeta med studieombud när det gäller studieverksamhet och folkhälsoutbildning.

Tips!

Värva medlemmar och behålla dem. Fler medlemmar stärker SPF Seniorernas röst, ökar den ekonomiska styrkan och får fler som delar på arbetet. En anledning till att många medlemmar lämnar förbundet varje år är att ingen kontaktar dem personligen och be dem hjälpa till. God medlemsvård är en viktig uppgift så att alla medlemmar trivs och känner meningsfullhet i föreningen. Aktiva och kunniga medlemmar stannar kvar och utvecklar SPF Seniorerna. Att värva, ta hand om och aktivera medlemmarna är därför viktiga uppgifter för styrelsen.

Tips!

I SPF Seniorerna sitter man inte styrelsen. Man är tillsammans, trivs och jobbar.

- Ha god kontakt med folkhälsoansvarig i distriktet och med föreningsstyrelsen för att få stöd för verksamheten.

Medlemssekreterare

Om föreningen har en medlemssekreterare kan dessa uppgifter vara aktuella:

- Ha ett aktuellt medlemsregister.
- Ta väl hand om nya medlemmar.
- Hjälpa medlemmar som flyttar att få kontakt med en ny förening.
- Ta fram listor med medlemsstatistik.

Fler hjälper till

Det är mycket som styrelsen ska göra men ledamöterna varken ska eller behöver göra allt. De är valda av medlemmarna på årsmötet och är ansvariga inför medlemmarna. Styrelsen både kan och ska delegera uppgifter. Ju fler som är aktiva och hjälper till desto bättre mår föreningen. Här är några uppgifter som styrelsen kan få hjälp med av medlemmarna:

- Arkivarie.
- Lotteriansvarig.
- Medlemsvärvare.
- Resombud.
- Lokalansvarig.
- IT- och hemsidesansvarig.
- Bouleledare.
- Trafikombud.

Var och en kan sedan skapa en arbetsgrupp kring sig. Försök att tidigt engagera de nya medlemmarna.

-
- 7 Diskutera dessa listor, stryk och komplettera så att de passar er förening.
-

Vilka kompetenser finns i dagens styrelse?

Fråga ordföranden eller kanske alla ledamöter:

- Vilka intressen och kunskaper finns i dagens styrelse?
- Vilka saknas?

-
- 8 Vilka kompletteringar tycker ni att det behövs?
-

Vilka utmaningar står föreningen inför?

När en ny styrelse ska väljas är det bra att titta framåt och fundera över föreningens framtid. Ni kan ha ett möte med styrelsen om detta eller bjuda in alla medlemmar som vill vara med.

9 Vilka svårigheter tycker ni att föreningen står inför?

10 Vilka möjligheter har föreningen?

11 Finns några särskilda problem som måste lösas av den nya styrelsen?

Vilka val ska förberedas?

Tips!

Inför ett årsmöte skrev en miljö- och naturförening så här i ett mejl till medlemmarna:

Inför årsmötet saknar vi, hastigt uppkommet, styrelseledamöter och söker nu trevliga och villiga naturentusiaster som kan fylla dessa luckor. Du behöver helst (inte alltid men ofta) delta i våra styrelsemöten 5–6 gånger per år. Berätta snarast att Du är beredd att vara med genom att besvara denna denna e-post eller genom att kontakta vår ordförande...

Hur gick det? Det kom ingen anmälan men det kom fler medlemmar än vanligt till årsmötet. Där blev styrelsen både fulltalig och föryngrad.

Kontrollera i senaste årsmötesprotokoll och i föreningens stadgar vilka funktionärer som ska väljas och för hur lång tid. Finns det fler val att förbereda?

Det brukar vara	Gäller oss	Vårt förslag
Presidium vid årsmötet		
Ordförande		
Sekreterare		
Två justerare/rösträknare		
Styrelseordförande		
Ledamot		
Ledamot		
Ledamot		
Ledamot		
Ledamot		
Ledamot		
Revisor		
Revisor		
Revisorssuppleant		
Revisorssuppleant		
Valberedning sammankallande		
Valberedning		
Valberedning		
Ombud distriktsstämman		
Ersättare distriktsårsstämman		
Ombud KPR		
Ersättare KPR		

Ta hjälp av medlemmarna!

Medlemmarna är valberedningens uppdragsgivare i föreningen. I ett distrikt är lokalföreningarna uppdragsgivare. Valberedningen arbetar alltså för dem som valt den. Ta hjälp av medlemmarna genom att prata med så många som möjligt. De övriga får ni skriva till. Här är ett brevförslag:

Till dig som är medlem i:

Vi tre valdes till valberedning på årsmötet den och det är vår uppgift att förbereda de val som ska ske på årsmötet den Vi behöver din medverkan. Alla medlemmar har förslagsrätt. Vilka tycker du bör väljas till de olika posterna? Du kan använda formuläret som du postar. Du kan också kontakta oss via e-post. Den du föreslår bör vara vidtalad av dig. Uppgift om vem som lämnat förslag stannar hos oss. Lämna ditt förslag senast den

till Lisa Svensson, X-gatan xxx, xx xxx Storstad.

E-post lisa.svensson@xxx.se. Tack för din hjälp.

Storstad den xx november 20xx

Lisa Svensson

Bo Ek

Gun Torp

Förslagsformulär

Förslag till årsmötet den		
	I dag	Jag föreslår
A. Styrelsen		
ordförande	Lars Berg	
fyra ledamöter	Ola Sten	
	Sten Lund	
	Maj Persson	
	Johan Gabrielsson	
två ersättare	Rut Kroon	
	Samir Kaplan	
B. Revisorer		
ordinarie	Rune Persson (vill inte fortsätta)	
ersättare	Margit Salmela	
C. Presidium stämman		
ordförande		
sekreterare		
två justerare		
D. Ombud till KPR		
ordinarie	Osmo Trofast	
ersättare	Gunnel Trogen	
..... Förslagsställarens namn		

Hur hittar vi nya ledamöter?

Att hitta nya kandidater är inte alltid lätt. För en valberedning som jobbar under hela året ökar möjligheterna. Använd er av ett brett nätverk som aktiva och styrelser, vänner och bekanta. När ni ber om förslag så be också att få veta vilken post det kan gälla och varför de tror att hen skulle göra ett bra jobb på den posten.

Titta i medlemsförteckningen. Ni känner nog inte alla medlemmar. Men ni kan hitta namn som är intressanta. SPF Seniorerna kan ha medlemmar som ni valberedare inte visste var medlemmar. Använd kontaktytan hos alla ni pratar styrelseuppdrag med – antingen de tackar ja eller nej. Be dem rekommendera tre personer.

Titta er omkring i samhället. Det kan finnas många som skulle passa i er styrelse som nu finns eller har funnits i andra styrelser. De har kanske lämnat sina uppdrag eller är beredda att göra det. Självklart måste de bli medlemmar hos oss och de måste få ordentlig information om oss.

Tips!

Se till att valberedningen har en summa att röra sig med som kan redovisas mot kvitton.

Hur får vi dem att tacka ja?

Först och främst måste du som valberedare vara väl förberedd. I era samtal har det säkert kommit fram många positiva saker om varför hen ska tillfrågas. Gör en lista på dessa och ha som underlag. Skriv också upp vad uppdraget innebär i tid (t ex antal sammanträden och andra sammankomster) och innehåll. Var tydlig i din beskrivning av uppdraget. Nervärdera det aldrig.

Det är lättare att tacka ja om uppdraget är begränsat. Ni kan säga t ex: Under två år ska styrelsen särskilt arbeta för att få de nya medlemmarna mer aktiva. Då behövs nya och mer upplevelseinriktade verksamheter och vi tror att dina erfarenheter kan vara bra där.

När ni söker någon som inte är medlem än men som ni tror skulle passa i styrelsen både för sin egen och för organisationens skull så försök att träffa hen. Bjud på fika eller lunch på ett trevligt ställe. Berätta om föreningen, om den lokala verksamheten, om förbundet, tidningen och framför allt vad medlemskapet och uppdraget skulle tillföra hen.

12 Diskutera förslagen! Vilka tankar och förslag har ni?

Tips!

Valberedningen – en osynlig makthavare.

Hur valberedningen ska göra för att samla in och bedöma kandidaterna anges som regel inte i stadgarna. Valberedningen har en stark maktposition och stor rörelsefrihet och kan i princip arbeta som den vill. Den arbetar på uppdrag av årsmötet men i vanliga fall finns ingen aktiv styrning.

Torbjörn Einarsson, doktorand vid Handelshögskolan i Stockholm, skriver i sin bok Medlemsorganisationen: "Vilka som sitter i en valberedning och hur dessa arbetar kan alltså i stor utsträckning komma att påverka en organisations framtid då de har stort inflytande på vilka som får makten i organisationen. I ljuset av detta kan man fundera över varför valberedningen har en så pass undanskymd position i de flesta organisationer, men också varför det finns så få studier på området." Förlag: European Civil Society Press.

Hur ska man fråga?

Fråga så att personen blir glad, kanske till och med stolt, över att bli tillfrågad. Diskutera förslaget nedan och formulera egna förslag.

”

Föreningen behöver en ny kassör.

Du är som klippt och skuren för det uppdraget. Föreningen omsätter under ett år rätt stora belopp och vi behöver någon som kan hålla koll på både inkomster och utgifter.

”

Vi har t ex för många kontantkassor.

Besvärliga problem

Erfarna valberedare har berättat att de stött på något eller några av dessa problem:

- Efter förfrågan hos sittande styrelse får ni svaret att ingen vill avgå. Vad gör ni?
- Medelåldern i styrelsen har stigit. Ni har ingen kvar under 75 år. Hur hanterar ni detta?
- Ingen i kommande styrelse vill hantera en dator trots att ni fått ihop ett bra team. Hur lösa problemet?
- Ordförande får en hjärtinfarkt mitt under året och vice ordförande vill inte stiga in. Vad föreslår ni?
- Ordförande i styrelsen gillar inte valberedningens förslag och kräver att ni ändrar det. Hur agera?

KPR

Den som företräder en förening i KPR behöver inte vara styrelseledamot. Valet sker på årsmötet. Välj inte en ledamot som fortfarande är politiskt aktiv i kommunen. Då finns en risk att personen kan hamna på två stolar och komma i konflikt mellan sina två uppdrag. Ingenting hindrar däremot att välja en person som tidigare varit politiskt aktiv eller kommunal tjänsteman. Tidigare erfarenhet av äldre frågor är alltid en fördel.

Valberedning i distriktet

Det mesta som gäller en valberedning i en förening gäller också i ett distrikt. Det geografiska området är dock mycket större vilket ställer mer och andra krav på valberedarna. För att få kunskap kan en valberedare delta i distriktets kurser samt vara med på föreningarnas årsmöten. Utöver att nominera mötesfunktionärer, styrelseledamöter, revisorer, valberedning, kongressombud vart tredje år och i förekommande fall ledamöter och ersättare till LPR kan förslag på kostnadsersättningar till styrelse och revisorer behöva tas med i arbetet. Distriktets valberedning består av sju personer och inga ersättare.

Nästa valberedning

Tips!

Samla den ovalda styrelsen.

Har ni varit ute i god tid och fått ert förslag klart några veckor före årsmötet? Då kan ni pröva idén att samla den tänkta, ännu ej valda styrelsen till ett informellt samtal om hur de ser på det framtida gemensamma uppdraget. Om alla redan innan de är valda får chansen att berätta hur de ser på att arbeta i styrelsen och vilka förväntningar de har på sig själva och på de andra kan man nog undvika en del missförstånd i framtiden.

Valet av valberedning brukar ske sent på årsmötet, ibland till och med som sista punkt före eventuella avtackningar. Vem ska förbereda det valet?

- Presidiet på årsmötet kan ha den uppgiften.
- Styrelsen utser en arbetsgrupp (kallas ibland utskott) som föreslår en ny valberedning.
- Den sittande valberedningen åtar sig även den uppgiften.
- Frågan delegeras på årsmötet till den nyvalda styrelsen.
- Rullande valberedning med t ex tre ledamöter. Den som suttit längst avgår och en ny ledamot väljs in.
- Avgående styrelseledamöter bildar den nya valberedningen.

13 Vad tycker ni om dessa förslag? Skulle något av dem passa i er förening?

Vilka önskemål kan man ställa på en valberedare?

Hur är en bra valberedare? Här är några synpunkter från tidigare kurser. Fundera över dem och kom med era tankar:

- Känner många medlemmar.
- Har stort kontaktnät.
- Har lätt för att ta kontakt.
- Vågar fråga.
- Kan tänka framåt.
- Ser möjligheter.

14 Hur tycker ni att en bra valberedare ska vara?

När och hur informerar ni om era förslag?

Era förslag är viktiga. Därför bör de bli kända i god tid före årsmötet så att medlemmarna kan ta del av dem och förstå att årsmötet är viktigt. Enligt stadgarna ska valberedningens förslag sändas ut med årsmöteshandlingarna och hållas tillgängligt på hemsidan. Ni kan också presentera förslagen på en affisch i lokalen och i mejl eller brev till medlemmarna.

Förbered en muntlig presentation vid årsmötet. Se till att de som ni föreslår blir särskilt inbjudna till årsmötet. Informera dem som inte blir föreslagna till omval.

15 Hur kan ni informera medlemmarna i er förening om förslagen till ny styrelse?

16 Vem för ordet på årsmötet?

Ta hand om dem som inte blir valda!

Det kan finnas de som gärna skulle bli valda men ni föreslår dem inte eller årsmötet väljer andra. Vanligast är nog att inte bli omvald. Det är viktigt att de som avgår får uppskattning. Blommor är vanligt men pröva gärna något annat, presentkort, biobiljett eller en måltid. Fundera över hur föreningen på annat sätt kan ta hand om den som vill aktivera sig.

17 Vem ska ta hand om dem som inte blir valda men kanske hade velat bli det?

18 Vilken nytta kommer du och din valberedning att ha av detta material?



www.spfseniorerna.se

Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50

info@spfseniorerna.se